

กพด.รับที่.....12
วันที่ 19 ส.ค. 68
เวลา.....14.11 น.

สกลศ. (eMail)

ส่ง : กพด.

รับที่ : ร8543/68

25 ส.ค. 2568 เวลา 13.30 น.

ที่ สม ๐๙๐๑/๕๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ข้อเสนอแนะ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเด็ก กรณีการไว้ทรงผมของนักเรียน

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานข้อเสนอแนะ ที่ ๑๔๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนมาอย่างต่อเนื่องกรณีการบังคับให้นักเรียนไว้ทรงผมตามข้อบังคับของโรงเรียน และมีการทำโทษนักเรียนด้วยเหตุนี้เกินสมควรแก่เหตุ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเห็นควรหิยบายกรณีนี้เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงขอกราบเรียนความเป็นมา ข้อพิจารณา และข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ความเป็นมา

รัฐได้ออกกฎเกณฑ์กำหนดแบบทรงผมนักเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมนักเรียนให้ไว้แบบทรงผมตามที่หน่วยงานของรัฐหรือสถานศึกษากำหนดมายาวนาน รวมทั้งกำหนดโทษไว้เป็นการเฉพาะในกรณีที่นักเรียนฝ่าฝืน ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยกฎหมายที่จะตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับเส้นผมอันเป็นส่วนประกอบของร่างกาย แม้ภายหลังได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว แต่รัฐยังคงให้อำนาจสถานศึกษากำหนดแบบการไว้ทรงผมของนักเรียนและยังปล่อยให้มีการลงโทษนักเรียนต่อไปได้

๒. ข้อพิจารณา

กสม. ได้รับฟังความเห็นจากหน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการกำหนดแบบทรงผมของนักเรียนและนักศึกษาแล้ว สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ความชอบด้วยกฎหมายของกฎเกณฑ์ที่กำหนดทรงผมนักเรียนและนักศึกษา

การมีข้อบังคับเกี่ยวกับการไว้ทรงผม หรือมาตรการบังคับกรณีฝ่าฝืนแบบการไว้ทรงผมนักเรียนของสถานศึกษา เป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ซึ่งต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้เสียก่อน และไม่อาจนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจในการบริหารงานภายในหน่วยงานด้านการศึกษาโดยทั่วไปมาบังคับใช้ได้

๒.๒ การคุ้มครองสิทธิของนักเรียนในการไว้ทรงผม

การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไว้ทรงผมอาจกระทำได้ โดยเหตุผลความจำเป็นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการป้องกันสุขอนามัยหรือการคุ้มครองความปลอดภัยสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตาม

/หลักความพอสมควร...

หลักความพอสมควรแก่เหตุ โดยกระทรวงศึกษาธิการจะต้องประกันสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในกรณีต่อไปนี้อย่าง

๒.๒.๑ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการไว้ทรงผมของนักเรียนต้องไม่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ สถานศึกษาไม่ควรกำหนดแบบทรงผมนักเรียนโดยไม่สมเหตุสมผล เช่น การสืบทอดประเพณีของสถานศึกษา และควรมีมาตรฐานกลางเพื่อประกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนส่วนน้อยของสังคม

๒.๒.๒ การกำหนดแบบทรงผมของนักเรียนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม โดยมีมาตรฐานกลางในการรับฟังความเห็นของเด็กนักเรียนเพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ และต้องประกันว่าความเห็นของนักเรียนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นหลักในการกำหนดข้อบังคับ

๒.๓ มาตรการบังคับให้นักเรียนกระทำตามแบบการไว้ทรงผม

มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับการไว้ทรงผมของนักเรียนที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๒.๓.๑ กฎกระทรวงกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดพฤติกรรม ไม่ได้รวมถึงทรงผมของนักเรียนด้วย จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับกับนักเรียนที่ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของสถานศึกษาได้

๒.๓.๒ การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎกระทรวงกำหนดความประพฤติฯ และการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนการไว้ทรงผมของนักเรียน มีสภาพความร้ายแรงแตกต่างกัน จึงควรป้องกันการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนโดยสร้างความเข้าใจผ่านการมีส่วนร่วมพูดคุยกับเด็กนักเรียนหรือผู้ปกครองเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตาม

๓. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ บัญญัติให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๔. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๕. ข้อเสนอแนะ

จากข้อเท็จจริงและข้อพิจารณาตามข้อ ๑ และข้อ ๒ กสม. จึงกราบเรียนมาเพื่อนายกรัฐมนตรี นำเสนอคณะรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ ดังนี้

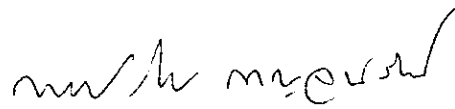
๕.๑ แจ้งให้สถานศึกษาในสังกัดถือปฏิบัติว่า กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาไม่มีอำนาจกำหนดแบบทรงผมของนักเรียนไม่ว่าด้วยเหตุผลใด กรณีจำเป็นต้องสั่งการให้นักเรียนตัดผมหรือไว้ทรงผมแบบใด ต้องปรากฏความจำเป็นเพื่อการรักษาสุขอนามัย หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น ทั้งนี้ ระเบียบเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียนของสถานศึกษาจะต้องเกิดจากการรับฟังความเห็นของนักเรียน

โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการคุ้มครองสิทธิของเด็ก
๕.๒ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๗ การส่งเสริมความ
ประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ให้มีบทบัญญัติโดยเฉพาะเรื่องทรงผมของนักเรียนว่าให้กำหนดขึ้นได้แต่โดยเหตุผล
อันสมควรเท่านั้น และให้ออกกฎกระทรวงฉบับใหม่ที่เป็นมาตรฐานกลางในการออกระเบียบหรือข้อกำหนดของ
สถานศึกษาเกี่ยวกับการไว้ทรงผมของนักเรียน รวมถึงกฎกระทรวงเกี่ยวกับมาตรการบังคับให้เป็นไปตามระเบียบ
หรือกฎว่าด้วยทรงผมนักเรียนของสถานศึกษา และกฎกระทรวงว่าด้วยวิธีการรับฟังความเห็นของนักเรียน
และนักศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นสำคัญ

ดังรายละเอียดข้อเสนอแนะปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด โปรดแจ้งให้ กสม. ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๙๕ (พลับรู)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ law_ICESCR@nhrc.or.th